

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра музичної україністики та народно-іструментального мистецтва

**Методичні рекомендації щодо організації навчання, самостійної роботи та
практичних модулів**

з дисципліни «Навчальна (фольклорна) практика»

для студентів вищих музичних навчальних закладів

III–IV рівнів акредитації

Галузь знань: 02 КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

Освітня програма Музичне мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

За першим (бакалаврським) рівнем

Івано-Франківськ – 2019

Автор: **Фабрика-Процька Ольга Романівна**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва.

Ортинська М. З. – заслужений працівник культури України, заслужена артистка України, доцент кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

Дуда Л. І. – кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

Фабрика-Процька О. Р.

Методичні рекомендації щодо організації навчання, самостійної роботи та практичних модулів до дисципліни **«Навчальна (фольклорна) практика»** для студентів вищих музичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації спеціальності **025 (Музичне мистецтво)** за першим (бакалаврським) рівнем.

Запропоновані методичні рекомендації містять теоретичні положення щодо основних питань для проходження навчальної (фольклорної) практики студентами III курсу. Впровадження в навчальний процес названих методичних рекомендацій сприятиме оновлення змісту навчання, розширення теоретичних знань та практичних навиків з навчального курсу **«Навчальна (фольклорна) практика»** для студентів вищих музичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації спеціальності **025 (Музичне мистецтво)** за першим (бакалаврським) рівнем.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета «Фольклорної практики» полягає у формуванні знань та умінь професійного в процесі професійної підготовки бакалаврів освітнього напрямку «Музичне мистецтво», вихованні висококваліфікованих музикантів та фольклористів, які мають науково – обґрунтовані знання про народну пісенну творчість етнографічних груп Західної України. Головною метою практики є розшифровування та оцифровування студентами на сучасні носії пісенних зразків архіву Навчально-наукового Інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Завдання навчальної дисципліни полягають в тому, щоб надати студентам необхідні для їх подальшої діяльності знання щодо процесу становлення історико-етнографічного районування України, регіональної фольклорної традиції, музичної творчості етнографічних груп Західної України, визначальних прикмет, локальних рис, особливостей їх духовної і матеріальної культури, а також міжетнічних зв'язків і взаємовпливів, трансформаційних процесів в наш час.

Навчальна фольклорна практика є спеціалізованою, забезпечує теоретичну та практичну підготовку фахівців в галузі музичного мистецтва за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти-бакалаври повинні

знати:

- основні ознаки фольклору й усної народної творчості;
- календарну та сімейну обрядовість.
- світоглядні уявлення та вірування українців;
- теорію фольклору;
- основні фольклорні жанри, їх жанроутворюючі ознаки;
- історію формування регіонального фольклорного матеріалу.
- історико-етнографічне районування України, етнографічні групи українського народу та ін.

вміти:

- самостійно отримувати фольклорно-етнографічну інформацію, спілкуватися з її носіями;
- фіксувати фольклорні тексти згідно з науковими вимогами до фольклорного запису;
- користуватися аудіо засобами запису фольклорних текстів;
- володіти методикою проведення етнографічного опитування;
- формувати бачення етнографічної палітри регіону, що досліджується.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань 02 Культура і мистецтво (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Спеціальність 025 Музичне мистецтво (шифр і назва)		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	

(назва)			
Загальна кількість годин – 90 за рік		__6__-й	__6__-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 1,0 самостійної роботи студента – 90 год	Освітньо- кваліфікаційний рівень: _____бакалавр_____		
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		90год.	90год.
		Індивідуальні завдання: __ год.	
		Вид контролю: <u>залік</u>	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 2:1

Організація навчання курсу	
Обсяг курсу – один семестр	
Вид заняття практика	
самостійна робота 90 год	
Ознаки курсу	
Семестр	Спеціальність
VI	025 «Музичне мистецтво»
Тематика курсу	
I. Передекспедиційний етап 30 год. самостійна робота Тема 1. Теоретична підготовка до фольклористичної експедиції. Встановлення пріоритетних завдань. Вивчення локальних особливостей досліджуваного регіону (межі етнографічного регіону, його історія, жанрова специфіка, діалектні норми тощо). Принципи фіксації матеріалу. Аналіз методик польової роботи. Тема 2. Практична робота. Розроблення докладного плану проведення експедиції. З'ясування типових норм щодо фіксації та паспортизації фольклорних матеріалів. Технічне забезпечення фольклористичної експедиційної практики. Освоєння апаратури. Проведення тренувальних сеансів.	

Тема 3. Індивідуальне приготування учасника фольклористичної експедиції.

Тема 4. Передвиїзний збір для перевірки комплектності експедиційної групи

5. Виїзд експедиції у місце обстеження

II. Експедиційний етап

30 год. самостійна робота

Тема 1. Початок роботи експедиції. Налагодження контактів із місцевим населенням. Вивчення географії місцевості. Ознайомлення із історикокультурними пам'ятками досліджуваного локусу.

Тема 2. Пошук інформантів, організація збирацького сеансу. Створення реєстру потенційних респондентів. Виявлення талановитих авторитетних знавців місцевих традицій, активних учасників народних обрядодійств.

Тема 3. Збирацький сеанс

3.1. Магнітофонний запис збирацького сеансу. Встановлення „живого” контакту із інформантом. З'ясування паспортних даних. Акцентування на тих аспектах, які найкраще знає інформант. Ретельне вивчення фольклорних явищ, що презентують оригінальну місцеву традицію. Проведення повторних сеансів. Увага до фіксації варіантів одного твору.

3.2 Паралельна фіксація збирацького сеансу у "польовому зошиті": паспортні дані збирацького сеансу; список виконаних творів із зазначенням, хто саме їх виконував (якщо не гуртом), і жанру (за визначенням самих інформантів і згідно з науковою класифікацією); повний словесний текст, записаний скорописом; репліки та зауваження до творів самих виконавців; незрозумілі чи нечітко вимовлені слова з поясненнями та коментарями виконавців; спостереження за манерою виконання, артистизмом виконавця; відомості про музично-співацькі, загалом фольклорні традиції його родини, розповіді інформанта про своє життя тощо; описи чи замальовки супровідних дій, ігор, інструментів, схем танців тощо.

3.3. Інші форми фіксації збирацького сеансу. Фото-, відеозйомка.

III. Післяекспедиційний етап

30 год самостійна робота

Тема 1. Опрацювання фольклорно-етнографічних матеріалів: а) Транскрипція словесних текстів фольклорних творів; б) Чистове оформлення фольклорно-етнографічних матеріалів.

Тема 2. Оформлення експедиційних матеріалів для здачі та архівування

А) Порядок комплектування архівної папки:

Б) Оформлення архівної папки

В) Звіт про фольклористичну практику

Г) Схема населеного пункту, де проводилися обстеження.

Д) Реєстраційний список зібраного фольклорно-етнографічного матеріалу

Е) Документування фольклорно-етнографічних матеріалів

Є) Документування аудіозаписів є. Реєстраційна картка аудіо касети

Ж). Типовий бланк інвентарного опису з. Архівне шифрування фольклористично-етнографічної документації

ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ-МЕТОДИСТІВ ФАХОВИХ КАФЕДР:

- провести інструктаж про порядок проходження практики та безпеку життєдіяльності;
- контролювати виконання програмових вимог, дотримання правил внутрішнього розпорядку закладу початкової мистецької освіти;
- брати участь у настановчій та підсумковій конференціях, оцінюваннях результатів практики;
- контролювати за веденням звітної документації студентів-практикантів та підготувати їх до захисту;

- відвідувати заняття, виховні заходи, ранки, брати участь у їх обговоренні та аналізі;
- вчасно подавати графіки проведення залікових занять та звіту інститутському керівникові практики.

ОБОВ'ЯЗКИ ІНСТИТУТСЬКОГО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ:

- контролювати за готовністю баз практики до прибуття студентів-практикантів;
- забезпечити проведення всіх організаційних заходів перед направленням студентів на практику;
- підготувати проекти наказів, розпоряджень директора про організацію та проведення практики в Навчально-науковому інституті мистецтв;
- провести настановчу та підсумкову конференції з питань практики;
- провести інструктаж про порядок проходження практики та техніки безпеки;
- ознайомити студентів із системою звітності про проходження практики;
- контролювати за організацією захисту студентами матеріалів практики;
- підготувати та подати звітну документацію університетському керівнику практики.

ПРАВА СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

1. Студент-практикант має право обирати базу для проходження практики (за місяць до початку практики під час формування розподілу та до затвердження наказу).
2. Через поважні причини (за наявності довідки про хворобу, обґрунтованої пояснювальної записки тощо) студент має право бути відсутнім на робочому місці (не більше трьох днів).
3. Студент-практикант має право на консультації у фахових викладачів і методистів, а також викладачів загальноуніверситетських кафедр.
4. У разі необхідності студент-практикант має право змінити місце проходження практики (не пізніше, ніж через тиждень від її початку) зі

занесенням у додатки до розпоряджень директора Навчально-наукового інституту мистецтв та до наказу.

5. Отримання студентом незадовільної оцінки за фольклорну практику не позбавляє його права на її повторне проходження.

ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

1. Під час проходження практики студент зобов'язаний дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу початкової мистецької освіти, розпоряджень адміністрації й керівника практики. У випадку невиконання їх вимог, студент може бути відсторонений від проходження практики.

2. Студент-практикант зобов'язаний перебувати в ДНЗ не менше 6 годин щоденно. Відсутність студента у робочий час можлива тільки з дозволу адміністрації.

3. Студент-практикант повинен виконувати всі види робіт, передбачені програмою навчальної (фольклорної) практики, ретельно готуватися до кожного заняття чи виховного заходу, бути для своїх вихованців зразком організованості, дисциплінованості, працьовитості.

Вивчення дисципліни «Навчальна (фольклорна) практика» сприяє формуванню у студента таких фахових компетентностей:

1. Компетенції соціально-особистісні

- Здатність учитися;
- Турбота про якість виконуваної роботи;

2. Загальнонаукові компетенції

- Базові знання в галузі, необхідні для освоєння загально-професійних дисциплін.
- Практичне й оперативне застосування знань, вмінь до конкретних професійних ситуацій.

3. Спеціалізовано-професійні компетенції

- Застосовування професійно-профільованих знань у педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій, фольклористичній та культурологічній роботі.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, яка передбачає виконання студентом завдань без безпосередньої участі викладача-методиста в час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Завдання для самостійної роботи можуть бути визначені як викладачем, так і студентом у взаємодії з викладачем, але участь викладача в виконанні цих завдань обмежується загальним методичним керівництвом та консультаціями. Самостійна робота є основною формою оволодіння навчальним та практичним матеріалом, яку студенти використовують в позааудиторній частині навчального процесу.

Метою самостійної роботи студентів вищих музичних навчальних закладів, як і з будь-якої навчальної дисципліни, включаючи педагогічні практики, є формування самостійності як особистісної риси та професійної якості, суть якої полягає в уміннях планувати й регулювати свою діяльність, систематизувати її зміст та контролювати виконання робіт без істотного втручання з боку викладача.

Основними завданнями самостійної роботи студента є:

- систематизація знань, отриманих в теоретичних курсах з «Теорії стилів народного виконавства», «Регіональної специфіки народного виконавства», «Фольклорної експедиції: методики, документації, транскрипції» та ін.;
- вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок.

Самостійна робота студентів потребує ретельного планування, організації часу й умов виконання та певного контролю з боку керівника практики. Керівник, як правило, визначає загальний обсяг завдань, типи завдань, надає методичні рекомендації щодо їхнього виконання, здійснює аналіз передбачуваних труднощів. При цьому бажано стимулювати прояви студентської ініціативи як у визначенні обсягу завдань, так і в визначенні типів та конкретних формулювань, заохочувати бажання студента вийти за окреслені викладачем межі обсягу та засобів виконання завдань. Велике значення для організації та здійснення самостійної роботи студента мають його

вмотивованість та психологічна готовність, до яких також спричиняється керівник практики, сформованість бази знань, на яку будуть нашаровуватися нові знання та практичні навички.

Самостійна робота студентів з фольклорної практики передбачає взаємодію з керівником не лише у формах надання консультацій та контролю виконання завдань, стимулювання творчого підходу до виконання завдань.

Керівник фольклорної практики студентів різносторонньо заохочує студентів до використання під час самостійної роботи сучасні інформаційні технології тощо.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА (ЗА 100-БАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ)

Оцінка навчальної й позакласної роботи з предмета

«ВІДМІННО» (90-100) - ставиться за умови, якщо уроки і позакласні заходи було проведено на високому науковому та організаційно-методичному рівнях, студентом обгрунтовано висувалися і ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми творчої активізації учнів із врахуванням їх вікових особливостей й індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність і добір навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови і аналізу музичних занять.

«ДОБРЕ» (70-89) - ставиться, якщо навчальні й позакласні заняття проведено на високому науковому та організаційному рівнях, за умови успішного вирішення навчальних і виховних завдань, однак недостатньо ефективного використання окремих методичних прийомів активізації учнів; якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії, самостійність у добір навчального та дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні музичних занять.

«ЗАДОВІЛЬНО» (50-69) - ставиться, якщо студент у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував

психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну творчу діяльність учнів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності і причин своїх помилок, недоліків.

«НЕЗАДОВІЛЬНО» (1-49) - ставиться, якщо на уроці не було досягнуто навчально-виховної мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна; якщо студент виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї роботи.

Оцінка виховної роботи

«ВІДМІННО» (90-100) - оцінюється студент, який виконав вчасно та якісно за плановий обсяг робіт, передбачений програмою практики того чи іншого курсу, виявив уміння, спираючись на психолого-педагогічну теорію, правильно визначати й ефективно розв'язувати виховні завдання, передбачати способи і результати його вирішення з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, виявив у роботі самостійність, творчий підхід, педагогічний такт.

«ДОБРЕ» (70-89) - ставиться студенту, який повністю виконав окреслену на період практики програму виховної роботи, виявив уміння визначити виховні завдання і способи їх вирішення, виявив ініціативу в роботі, однак у процесі проведення окремих видів виховної роботи припускався незначних помилок.

«ЗАДОВІЛЬНО» (50-69) - ставиться студенту, який виконав програму позакласної виховної роботи, проте не виявив глибокого знання психолого-педагогічної теорії й уміння застосовувати її, припускався помилок у плануванні й проведенні окремих позакласних заходів, недостатньо враховував вікові та індивідуальні особливості учнів.

«НЕЗАДОВІЛЬНО» (1-49) - оцінюється студент, який не виконав програму позакласної виховної роботи: не виявив знання психолого-педагогічної теорії, вміння застосувати її для висування і реалізації виховних

завдань, не зміг установити відповідні взаємини з учнями, не спромігся організувати педагогічно і творчо виправдану діяльність.

Підсумкова оцінка за практику повинна враховувати ступінь ефективності проведеної студентом навчально-виховної роботи, участь у роботі школи, суспільну активність студента, його ставлення до професії музиканта-педагога, до дітей, якість звітної документації.

Якість звітної документації, а також термін її подачі студентом викладачеві-методисту може стати підставою для зниження оцінки, а в окремих випадках – до висновку про невиконання програми виробничої практики.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаЕ CTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов’язковим	не зараховано з обов’язковим

		повторним вивченням дисципліни	повторним вивченням дисципліни
--	--	-----------------------------------	--------------------------------------

Рекомендована література

1. Луканюк Б. Типові форми музично-етнографічної документації. Львів, 1981. 24 с.
2. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Упорядн. Л.Орел, К.Міщенко. Київ: ІСДО, 1995. 232 с.
3. Танцюра Г. Записки збирача фольклору. Київ, 1958. 101 с.
4. Фольклористика: Програма та методичні рекомендації до проведення фольклорної практики студентів філологічного факультету / Укл. Л.Дунаєвська, Л.Шурко. Київ, 2000. 40 с.
5. Фольклорна збирацька практика з курсу "Українська народна музична творчість": Методичні рекомендації / Укл. М.Мишанич, І.Довгалюк. Київ: РУМК, 1992. 12 с.
6. Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики: Збірник наукових праць / Ред. і упорядн. Б.Луканюк. Київ, 1989. 101 с.
7. Балашов Д. Как собирать фольклор (руководство по сбору произведений устного народного творчества). Москва, 1971.
8. Бачинская Н. Памятка собирателя народных песен. – Москва, 1953.
9. Боряк О. Матеріали з історії народознавства в Україні: Каталог етнографічних програм (друга половина XVIII-XX ст.). Київ, 1994. 124 с.
10. Гнатюк В. Українська народна словесність (в справі записів українського етнографічного матеріалу) // Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість. Київ, 1966. С. 37-77.
11. Гордійчук М. Як записувати народну музику. Київ, 1960. 35 с.
12. Громов Г. Методика полевых этнографических исследований. Москва, 1967.
13. Коваль В. Із досвіду проведення фольклорних експедицій // Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді. Тернопіль, 2000. С. 85- 89.

14. Колесса Ф. Кілька слів про збирання і гармонізування українських народних пісень // Колесса Ф. Музикознавчі праці. Київ, 1970. С. 444-455.
15. Морохин В. Методика собиранія фольклора. Учебное пособие для вузов. Москва, 1990. 86 с.
16. Правдюк О. Методика записування музичного фольклору. Київ, 1981. 55 с.
17. Пропп В. Методическая записка по архивному хранению и систематизации фольклорных материалов. Вильнюс, 1964.
18. Сливинський Ю. Техніка нотації народних пісень. Львів, 1982. 47 с.
19. Супруненко В. Народнознавчий запитальник. Мелітополь, 1994. 32 с.
20. Wskazówki zbierania melodyj ludowych. Przegląd muzyczny. Poznań, 1925. № 2. S. 1-9.
21. Брицина О. Сучасні аспекти методики збирання народної прози. Народна творчість та етнографія. Київ, 2003. №3. С.24-34.
22. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 286 с.
23. Методичні принципи і прийоми записування усної словесності для студентів 1-3-х курсів спеціальності «Фольклористика» . Укл. Г. Сокіл. – Львів: ЛДУ, 1998. – 30 с.
24. Мишанич М. Архівне опрацювання народновокальних творів: Методичні рекомендації з музично-етнографічної транскрипції. – Львів, 1995. – 20 с.
25. Музично-етнографічна практика: Методичні рекомендації для теоретико-композиторського факультету. Укл. Б. Луканюк. – Київ: МКНЗМК, 1993. – 31 с.
26. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України. Упорядн. Л. Орел, К. Міщенко. – Київ: ІСДО, 1995. – 232 с.
27. Фольклористика: Програма та методичні рекомендації до проведення фольклорної практики студентів філологічного факультету. Укл. Л. Дунаєвська, Л. Шурко. – Київ, 2000. – 40 с.
28. Фольклорна збирацька практика з курсу «Українська народна музична творчість»: Методичні рекомендації. Укл. М. Мишанич, І. Довгалюк. – Київ: РУМК, 1992. – 12 с.

29.Фольклорна практика: Методичні вказівки та програма для студентів перших курсів філологічних факультетів та вчителів. Укл. Т.Борисюк, І.Денисюк, І.Остапик. – Луцьк, 1986. – 42 с.